

Лектор курсу

Контактна інформація лектора (e-mail)

Сторінка курсу в moodle.npu.edu.ua

**СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ
«РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ»
Ступінь вищої освіти – Бакалавр**

Спеціальність – 053 Психологія

Освітні програми «Психологічне консультування», «Соціальна та сімейна психологія»,
«Психосоматика та психологія здоров'я», «Політична психологія. Коучинг»

Рік навчання __ 3 __, **семестр** __ 5 __

Форма навчання денна (денна, заочна)

Кількість кредитів ЄКТС __ 3 __

Мова викладання українська

Вольнова Леся Миколаївна

l.m.volnova@npu.edu.ua

<https://moodle.npu.edu.ua/course/view.php?id=6096>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є цілісне уявлення про процес психологічної реабілітації, його етапи, напрями та форми; практичні навички використання психологічних методів та технологій в системі психологічної реабілітації клієнтів.

Міждисциплінарні зв'язки. Для дотримання вимог доступності, послідовності та науковості, вивчення дисципліни базується на знаннях, уміннях і навичках, набутих у процесі вивчення дисциплін загальної та спеціальної підготовки: «Загальна психологія з практикумом», «Психологія розвитку та вікова психологія», «Психофізіологія та психосоматика».

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «*Реабілітаційна психологія*» є формування у студентів знань про реабілітаційну психологію як галузь знань та розкриття загальних засад організації психологічної реабілітації як практичної роботи, засвоєння принципів впровадження окремих форм і методів психологічної реабілітації клієнтів.

Завданнями вивчення дисципліни «Реабілітаційна психологія» є:

–сформувати у студентів знання про сутність реабілітаційної психології як галузі знань та цілісне уявлення про психологічну реабілітацію як вид психологічної допомоги, її мету і завдання, принципи та етапи, напрями та форми;

–розкрити зміст проблем, типологію клієнтів, специфіку психотравмуючих ситуацій, які є предметом вивчення саме реабілітаційної психології;

–ознайомити студентів з особливостями організації психологічної допомоги в руслі психологічної реабілітації, специфікою постановки реабілітаційного діагнозу, формування реабілітаційного прогнозу, а також складання індивідуальної програми психологічної реабілітації;

–сприяти формуванню у студентів навичок надання психологічної реабілітаційної допомоги; доцільного використання методів і прийомів у процесі вирішення практичних завдань психологічної реабілітаційної роботи; розвивати психологічну компетентність в області практичної психології.

Основні програмні результати навчання та компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Компетентності	Результати навчання
1	ПК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психологічних наук, що передбачають застосування основних психологічних теорій, методів і характеризуються комплексністю й невизначеністю умов.	ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
2	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
3	СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.	ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
4	СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.	ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
5	СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)	ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії

СТРУКТУРА КУРСУ «РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ»

Всього 90 год., лекції – 14 год., практичні – 10 год., семінарські – 10 год., самостійна робота – 56 год.; ЗАЛК

Тиж-день	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модулі	Модуль I. Загальні засади психологічної реабілітації						Модуль II. Практичні аспекти надання реабілітаційної допомоги				
Лекції	1	2	3	4-5		6	7				
	лекція		лекція	лекція		лекція	лекція				
Темі лекцій	Теоретичні основи реабіліт. допомоги	Сутність психол. реабіліт.	Клієнт у процесі психологічної реабілітації	Постстресові дезадаптивні стани		Психол. діагностика у процесі психол. реабілітації	Індивідуальна програма реабілітації				
Темі семінар. і практич. занять	Семінар (5 бал)		Семінар (5 бал)	Семінар (5 бал)	Практичне (5 бал)	Практичне (5 бал)	Практичне (5 бал)	Практичне (5 бал)	Практичне (5 бал)	Семінар (5 бал)	Семінар (5 бал)
	Теоретичні основи реабіліт. допомоги		Особистісний аспект психол. реабіліт.	Психологія жертви	Психотравма та її наслідки	Емоції у системі травматичного переживання	Психодіагн. у процесі психол. реабіліт.	Методи самопомоги у процесі психол. реабіліт.	Методи організації психол. реабілітації	Групові форми психол. реабіліт.	Психологічна реабілітація осіб з різними видами травматизації
Самостійна робота	Заповніть порівняльну таблицю щодо видів реабілітації. Напишіть есе на тему «Специфіка та труднощі роботи психолога в системі психологічної реабілітації»						Підготуйте реферат за однією із заданих тем Проведіть самодіагностику.				
Види контролю	Опитування (5×5=25 балів), Таблиця (5 балів) Есе (6 балів) Модульна контрольна робота (10 балів)						Опитування (5×5=25 балів), Діагностика (5 балів) – самодіагностика Хобі (4 бали) Реферат (10 балів) Модульна контрольна робота (10 балів)				
ЗАЛК											

Активаци
Чтобы актив

Модуль 1. Загальні засади психологічної реабілітації

Тема 1.1. Теоретичні основи реабілітаційної допомоги. Сутність психологічної реабілітації. Предмет і завдання реабілітаційної психології. Історія розвитку знань про реабілітологію. Тривимірний концепція хвороби як теоретична основа реабілітації: наслідки хвороби на рівні органу («дефект», «порушення функцій»); наслідки на рівні організму («обмеження життєдіяльності»); наслідки на соціальному рівні («соціальна

недостатність»). Поняття, моделі (медична, соціальна, матеріалістична, психосоціальної, антропологічна) та концепції реабілітації (аксіологічна концепція соціальної корисності, концепція соціального гідності, концепція незалежного життя, концепція людського розмаїття, еколого-антропологічна концепція, концепція соціокультурної реабілітації). Структура та заходи реабілітації.

Місце і роль реабілітації в процесі психологічної роботи. Підходи до тлумачення поняття «психологічна реабілітація» в сучасній науці. Психогігієна, психопрофілактика, психологічна реабілітація: міжпредметні зв'язки. Складові психологічної реабілітації (соціально-психологічна та психічна реабілітація, психосоціальна реабілітація). Поняття «компенсація», «корекція», «реабілітація», «абілітація». Напрями соціально-психологічної реабілітації: психологічне консультування, індивідуальна і групова психотерапія, психокорекція, соціально-психологічні тренінги, соціально-психологічний патронаж сім'ї, психопрофілактична і психогігієнічна робота, залучення реабілітованих до участі в групах підтримки, клубах спілкування. Принципи психологічної реабілітації. Етапи психологічної реабілітації у відповідності до переживання клієнтів ситуації кризи.

Тема 1.2. Особистісний аспект психологічної реабілітації. Клієнт як суб'єкт психологічної реабілітації. Роль особистості клієнта в процесі реабілітації (характерологічні, вікові, гендерні та інші особливості). Типологія клієнтів у процесі психологічної реабілітації (з урахуванням «універсальних» та «специфічних» ознак). Психологічна проблема як підстава для надання реабілітаційної допомоги, її індикатори. Типологія психологічних проблем особистості. Класифікації груп осіб, сімей, верств і спільнот людей, котрі потребують соціально-психологічної реабілітації (за П. Д. Павленком та М. Я. Рудневою). Мотиваційний чинник в реабілітаційному процесі.

Вимоги до особистості реабілітаційного психолога. Роль і функції практичного психолога в процесі психологічної реабілітації. Поняття, зміст та структура реабілітаційної компетенції практичного психолога.

Тема 1.3. Постстресові дезадаптивні стани. Нормальна та патологічна реакція на стрес. Етапи розвитку психічного стресу. Постстресові психічні розлади. Стани дезадаптації: поняття розладів адаптації, клінічні діагностичні критерії, типологія за сферою прояву. Поняття та ознаки психотравмивної ситуації. Чинники піддатливості та стійкості у травмуючих обставинах. Травматичний стрес: поняття та фази. Гостра реакція на стрес: поняття, клінічні діагностичні критерії. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Критерії діагностики та основні симптоми ПТСР. Індивідуальні реакції на психотравму у дитини. Основні критерії подолання травми та відновлення психічного здоров'я.

Різноманітність почуттів і емоцій в момент і після травмуючої події. Горе як форма травмуючого переживання: стадії, типові ознаки. Синдромом передбаченого горя та хворобливі реакції горя. Техніки опанування деструктивних емоцій.

Поняття жертви та віктимної поведінки. Віктимність. Жертви несприятливих умов соціалізації і синдром завченої безпомічності. Жертви злочинів та Стокгольмський синдром.

Модуль 2. Практичні аспекти надання реабілітаційної допомоги

Тема 2.1. Психодіагностика особистості у процесі психологічної реабілітації. Психодіагностика і обстеження особистості у системі психологічної реабілітації. Завданнями психодіагностики в реабілітації. Реабілітаційно-експертна діагностика. Основні компоненти діагностики в процесі реабілітації клієнта. Реабілітаційно-експертний висновок. Реабілітаційний діагноз та його складові (клініко-функціональний діагноз, психологічний діагноз і соціальний діагноз). Реабілітаційний прогноз: поняття та градації (сприятливий, відносно сприятливий, несприятливий, сумнівний). Реабілітаційний потенціал особистості: поняття, біологічний, особистісний і соціальний рівні, градація (високий, задовільний, низький, відсутній). Психологічний реабілітаційний потенціал та його структура.

Поняття «психічний стан» та його діагностика у процесі психологічної реабілітації. Стрес та його діагностика у процесі психологічної реабілітації. Методи діагностики посттравматичних стресових розладів.

Тема 2.2. Індивідуальна програма реабілітації. Поняття та структура індивідуальної програми реабілітації. Державна типова програма реабілітації інвалідів та індивідуальна програма реабілітації. Протипоказання для реабілітаційних інтервенцій. Етапи розробки ІПР. Напрями реабілітаційних програм (психологічний, соціально-культурний, професійний, соціально-реабілітаційний). Оцінка ефективності впровадження програми. Психологічні критерії результативності. Алгоритм визначення ефективності реабілітації інвалідів на індивідуальному рівні.

Тема 2.3. Методи допомоги у процесі психологічної реабілітації. Особливості самопомоги при реабілітації. Аутотренінг та самонавіювання (афірмації, самонавіювання). Нервово-м'язова релаксація (метод Джекобсон). Медитативні техніки. Використання хобі у реабілітаційній практиці.

Загальні підходи до методів корекції і терапії ПТСР. Мультиmodalна модель подолання BASIC PH. Методи когнітивно-поведінкової терапії при травмі. Арттерапевтичні методи у роботі з травмою. Комп'ютерні технології у системі соціально-психологічної реабілітації.

Тема 2.4. Групові форми психологічної реабілітації. Роль групової роботи у психологічній реабілітації. Групи самопомоги і взаємодопомоги у процесі психологічної реабілітації. Психотерапевтичні групи у психологічній реабілітації. Дебрифінг як специфічна форма екстренної психологічної допомоги. Сутність, завдання та функції дебрифінгу. Принципи організації та проведення дебрифінгу. Структура і фази дебрифінгу.

Тема 2.5. Психологічна реабілітація осіб з різними видами травматизації. Психологічна реабілітація осіб з інвалідністю. Реабілітація неповнолітніх наркозалежних: особливості, методи, принципи. Психологічна реабілітація суїцидентів. Реорієнтаційний тренінг. Завдання, методи та принципи психологічної реабілітації поранених і інвалідів війни.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад: лікарняний чи заява за підписом декана).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Контрольні роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із завідувачем кафедри, деканом факультету).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Критерії оцінювання знань студентів

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних, семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, творчих і практичних завдань, модульну контрольну роботу. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля. Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних, семінарських заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності. У процесі перевірки знань використовується модульно-рейтингова система оцінювання. Результати навчальної діяльності оцінюються за 100- бальною шкалою.

"Відмінно" (90-100 балів) - виставляється студенту, якщо його відповідь на питання свідчить про глибокі, всебічні знання навчально-програмного матеріалу щодо наукових та практичних засад «Реабілітаційна психологія», основної й додаткової літератури, рекомендованої програмою дисципліни, який повно відповів на всі питання, а також показав здібності самостійно і творчо аналізувати та має сформовані компетентності й програмні результати навчання.

"Добре" (70-89 балів) - виставляється студенту, який при виконанні завдання з навчальної дисципліни «Реабілітаційна психологія» продемонстрував засвоєння навчально-програмного матеріалу. Оцінка "добре" виставляється студентам, які показали достатні здібності до самостійного мислення та має сформовані компетентності й програмні результати навчання, проте їх відповідь містила неточності, не мала чіткої логіки подання матеріалу, не визначається креативністю.

"Задовільно" (60-69 балів) - виставляється студенту, який, відповідаючи на питання, виявив знання основного програмного матеріалу щодо застосування основних засад дисципліни «Реабілітаційна психологія» у професійній діяльності психолога і в обсязі, який вимагає подальшого поглиблення знань для успішної роботи. Оцінка "задовільно" виставляється тим студентам, які допустили помилки (неточності) при відповіді на питання з навчальної дисципліни або мають потенційні можливості (резерви) для формування компетентностей під керівництвом викладача.

"Незадовільно" (0-60 балів) - виставляється студенту, який при відповіді на питання з навчальної дисципліни «Реабілітаційна психологія» допустив серйозні помилки, не показав знань з навчально-програмного матеріалу та не має сформованих компетентностей й програмних результатів навчання.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного контролю

/№ п п	Вид діяльності	Коефіцієнт (вартість виду)	Кількість робіт	Результат
1.	Практичні заняття	5	5	20
2.	Семінарські заняття	5	5	20
3.	Таблиця	5	1	5
4.	Есе	6	1	6
5.	Самодіагностика	5	1	5

6.	Хобі	4	1	4
7.	Доповідь	10	1	10
8.	Модульна контрольна робота	10	2	20
Підсумковий рейтинговий бал:				100
Нормований рейтинговий бал:				100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Тема 1.1. Теоретичні основи реабілітаційної допомоги

1. Блінов О. А. Види та напрямки психологічної допомоги психотравмованим військовослужбовцям // Вісник Національного університету оборони України. Зб-к наук. праць. – К. : НУОУ, 2014. – Вип. 4 (41). – С. 168-173.

2. _____ Маруніч В. В., Шевчук В. І., Яворовенко О. Б. Методичний посібник з питань реабілітації інвалідів: Посібник. – Вінниця: О. Власюк, 2006. – 212 с.

3. _____ Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. – Київ, 2018. – 208 с.

4. Чубко О.Б., Романченко Л.В. Роль та місце психосоціальної реабілітації в процесі психіатричної допомоги // *НейроNEWS : психоневрологія і нейропсихіатрія.* – 2012. – № 3 (38). – <http://neuronews.com.ua/page/rol-ta-misce-psihosocialnoyi-reabilitaciyi-v-sistemi-psihiatrichnoyi-dopomogi>

Тема 1.2. Особистісний аспект психологічної реабілітації

5. Климчук В. О. Мотиваційно-дискурсивна фасилітація у практиці психологічної допомоги при депресії травматичного генезису // *Психологічна допомога особистості, що переживає наслідки травматичних подій. Збірник статей.* [За ред. Т. М. Титаренко] – К. : Міленіум, 2015. – С. 14-25.
6. Смирнова Екатерина Евгеньевна Гендерные особенности социальной работы с молодежью // *Вестник КГУ.* 2013. №5. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/gendernye-osobennosti-sotsialnoy-raboty-s-molodezhyu> (дата обращения: 25.12.2017).
7. Типологія клієнтів та особливості роботи з ними <http://studcon.org/typologiya-kliiyentiv-ta-osoblyvosti-roboty-z-nymy>

Тема 1.3. Емоції у системі травматичного переживання

8. Гнездилов, А. В. Психология и психотерапия потерь : [пособие по паллиатив. медицине и сказкотерапии для врачей, психологов, волонтеров и всех интересующихся проблемой] / Гнездилов А. В. – К. : АДЕФ-Украина, 2013. – 255 с.
9. Дубравин Дэн. Психология эмоций: чувства под контролем. – Изд-во: Айпио, 2015.
10. Ромек В. Г., Конторович В. А., Крукович Е. И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях — СПб.: Речь, 2004. - 256 с.
11. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій : практичний посібник / [Т. М. Титаренко, М. С. Дворник, В. О. Климчук та ін.] ; за наук. ред. Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. – 220 с.
12. Amstadter A.V., Vernon L.L. Emotional Reactions During and After Trauma: A Comparison of Trauma Types // *J Aggress Maltreat Trauma.* 2008; Vol.16(4). P.391-408. doi: 10.1080/10926770801926492

Тема 1.4. Психотравмівна ситуація та наслідки для психіки людини

13. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. – Київ, 2018. – 208 с.
14. Матвієць Л.Г. Організація та моніторинг своєчасного надання медико психологічної допомоги на первинному рівні при гострих та посттравматичних стресових розладах // *Семейная медицина №2 (70), 2017. С.6-10.*
15. Профілактика посттравматичних стресових розладів: психологічні аспекти. Методичний посібник / Упор. : Д.Д. Романовська, О.В. Ілашук. – Чернівці : Технодрук, 2014. – 133 с.
16. Скрипніков А.М., Герасименко Л.О., Ісаков Р.І. Психосоціальна дезадаптація при посттравматичному стресовому розладі у жінок: монографія. - Полтава: ТОВ «АСМІ», 2016.- 167 с.
17. Романчук, О. І. Психотравма та спричинені нею розлади: прояви, наслідки та сучасні підходи до терапії // *NeuroNews,* 2012, С.30–37.
18. Психологічна допомога дитині у психотравмуючій ситуації. Методичний посібник. / Уклад. : Г.Б.Растроста . – Суми. НВВ КЗ СОІППО : 2018. 64с.

19. Gartlehner G. et al. Interventions for the Prevention of Posttraumatic Stress Disorder (PTSD) in Adults After Exposure to Psychological Trauma. // Rockville (MD): Agency for Healthcare Research and Quality (US); 2013 Apr. (Comparative Effectiveness Reviews, No. 109.) Discussion. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK133347/>

20. Post-traumatic stress disorder (PTSD) - Symptoms and causes // Mayo Clinic. Retrieved <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/post-traumatic-stress-disorder/symptoms-causes/syc-20355967>

21. Trauma-Informed Care in Behavioral Health Services. Rockville (MD): Substance Abuse and Mental Health Services Administration (US); 2014. (Treatment Improvement Protocol (TIP) Series, No. 57.) Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK207201/>

Тема 1.5. Психологія жертви

22. Гура С. О. Психологічні особливості віктимної поведінки молодих людей // Проблеми екстремальної та кризової психології. – 2017. – Вип. 21. – С. 30–39.

23. Христенко В.Е. Психология поведения жертвы: учебн. пособие. – М.: Феникс, 2004. – 374 с.

24. Matthew H. Logan. Stockholm Syndrome: Held Hostage by the One You Love // Violence and Gender. Jun 2018. P.67-69. <http://doi.org/10.1089/vio.2017.0076>

25. Longley, Robert. Understanding the Victim Complex // ThoughtCo, Aug. 17, 2021, <https://www.thoughtco.com/victim-complex-4160276>

Тема 2.1. Психодіагностика особистості у процесі психологічної реабілітації

26. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. – Київ, 2018. – 208 с.

27. Селюкова Т.В. Психологічна діагностика посттравматичних стресових розладів: курс лекцій. – Х.: НУЦЗ України, 2016. – 54 с.

28. Шевчук В.І., Яворовенко О.Б., Беляєва Н.М., Шевчук С.В. Реабілітація інвалідів: Монографія. – Вінниця: ФОП Данилюк В.Г., 2012. – 216 с.

Тема 2.2. Методи самопомоги у процесі психологічної реабілітації

29. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. – Київ, 2018. – 208 с.

30. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій : практичний посібник / [Т. М. Титаренко, М. С. Дворник, В. О. Климчук та ін.] ; за наук. ред. Т. М. Титаренко. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. – 220 с.

31. Психологічна само- та взаємодопомога військовослужбовцям Національної гвардії України в умовах ведення бойових дій [Текст] : посібник / О.С. Колесніченко, Я.В. Мацегора, І.І. Приходько / За заг. ред. проф. І.І. Приходька. – Х. : НА НГУ, 2016. – 108 с/

Тема 2.3. Методи організації психологічної реабілітації

32. Вінтюк Юрій. Впровадження комп'ютерних технологій у реабілітаційну діяльність // Соціогуманітарні проблеми людини. – № 7, 2013. – С.130-141.

33. Вознесенська О.Л., Сидоркіна М.Ю. Арт-терапія у подоланні психічної травми: практичний посібник. – К. : Золоті ворота, 2015. – 148 с.

34. Ромек В. Г., Конторович В. А., Крукович Е. И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях — СПб.: Речь, 2004. - 256 с.

35. Основи роботи з травмою. Матеріал підготовлено для учасників тренінгів «Робота з травмою та втратою. Основи супервізії» / Підготував: Олександр Гершанов М. Ed, терапевт КПТ. (BASIC PH – С.10-11) <https://rm.coe.int/ptsd-ukr/1680a0a10b>
36. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій : практичний посібник / [Т. М. Титаренко, М. С. Дворник, В. О. Климчук та ін.] ; за наук. ред. Т. М. Титаренко. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. – 220 с.
37. PTSD Treatments. <https://www.apa.org/ptsd-guideline/treatments>
38. What are the treatment options for PTSD? <https://www.healthline.com/health/ptsd-treatment#What-are-the-treatment-options-for-PTSD?>

Тема 2.4. Групові форми роботи у психологічній реабілітації

39. Бондаренко Н. Б. Групи самопомогли як додатковий ресурс соціальної підтримки людей з проблемами психічного здоров'я // Наукові записки НаУКМА. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. - 2014. - Т. 162. - С. 67-74.
40. Кочюнас Римас. Психотерапевтические группы: теория и практика. Учеб. пособие. – М.: Академический Проект, 2000. – 240 с.
41. Мульована Л. І. Психологічний дебрифінг як метод групової психологічної корекції посттравматичних стресових розладів в учасників бойових дій // Проблеми соц. роботи: філософія, психологія, соціологія. - 2014. - № 1. - С. 64-69.
42. Greenberg Neil/ A Critical Review of Psychological Debriefing and a Proposal for the future The management of psychological health after traumatic experiences. <https://www.kcl.ac.uk/kcmhr/publications/assetfiles/deployment/greenberg-psychologicaldebriefing.pdf>
43. Dyregrov Atle. Psychological Debriefing: A Leader's Guide for Small Group Crisis Intervention. Chevron Pub Corp, 2003. 144 p.

Тема 2.5. Індивідуальна програма реабілітації

44. Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV, Редакція від 20.12.2020 "Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні" <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>
45. Мороз О. М. Основи складання індивідуальної програми реабілітації // Український вісник медико-соціальної експертизи. - 2013. - № 1. - С. 18-32.
46. Реабілітаційна медицина: основні поняття та дефініції / Лисенюк В.П., Самосюк І.З., Самосюк Н.І., Ткаліна А.В. // Международный неврологический журнал 8 (54) 2012. – <http://www.mif-ua.com/archive/article/34537>
47. Сучасні стандарти та критерії в галузі реабілітаційної медицини / Ред. В.П.Лисенюк. — К.: НМУ, 2001. — 71 с.
48. Шевчук В.І., Яворовенко О.Б., Беляєва Н.М., Шевчук С.В. Реабілітація інвалідів: Монографія. – Вінниця: ФОП Данилюк В.Г., 2012. – 216 с.

Тема 2.5. Психологічна реабілітація осіб з різними видами травматизації

49. Бочелюк В. Й., Турубарова А. В. Психологія людини з обмеженими можливостями : навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
50. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В. Психологічна робота з військовослужбовцями - учасниками АТО на етапі відновлення: Методичний посібник. – К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2017. – 282 с.
51. Малкина- Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 960 с.
52. Литвинчук Л. М. Психологія реабілітації наркозалежних осіб: дисертація : 19.00.04. – Медична психологія. – Київ, 2018. – 178 с.
53. Петрова, И.В. Реабилитация несовершеннолетних, злоупотребляющих психоактивными веществами, в образовательных учреждениях : сборник методических рекомендаций / И. В. Петрова, Е. В. Тоникиди – Полевской: ЦППРиК «Ладо», 2011. – 52 с.

54. Принципи роботи амбулаторної соціально-психологічної реабілітації осіб, залежних від алкоголю : наук.-метод. посіб. / В. О. Іванов, Ю. М. Безсмертний, Д. Ю. Старков. – К. : ПАТ "Віпол", 2013. – 128 с.

55. Федоренко Р. П. Психологія суїциду [Текст] : навч. посіб. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2011. – 260 с.

Електронні ресурси

56. Психологічна бібліотека "Самопізнання і саморозвиток". URL: <http://psylib.kiev.ua/>

57. Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

58. Сайт наукової бібліотеки НПУ імені М.П. Драгоманова. URL: <https://lib.npu.edu.ua>

59. Світова цифрова бібліотека. URL: <https://www.loc.gov/collections/world-digital-library/about-this-collection/>